

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2012

Tíreolaíocht

Aonad 2: Maireachtáil ar an Domhan Againn

Bonnsraith

[GGG21]

DÉ LUAIN 18 MEITHEAMH, MAIDIN

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo. Freagair **gach** ceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 100 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

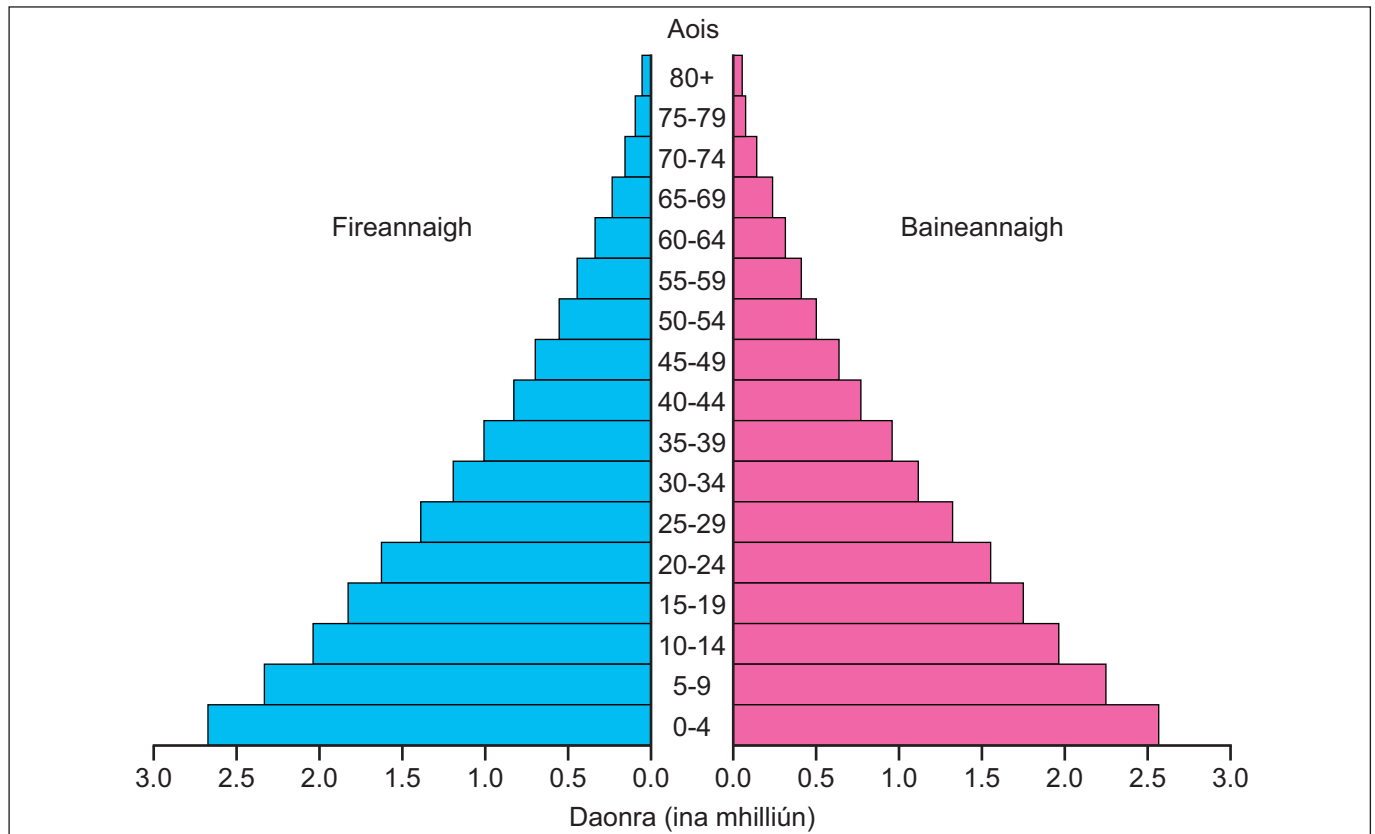
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa sna ceisteanna seo: **1(b)**, **2(b)(iii)** agus **2(c)(iv)**.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	

Marc Iomlán	
-------------	--

Téama A: Daoine agus an Áit a gCónaíonn siad

- 1 (a) Déan staidéar ar **Fíor 1** a thaispeánann pirimid daonra don Afganastáin in 2010. Freagair na ceistanna a leanann.

© Rapid Intelligence <http://www.nationmaster.com/country/in-afghanistan/Age-distribution>

Fíor 1

- (i) Cá mhéad duine san Afganastáin atá idir 0-4 bliain d'aois? Folínigh an freagra sa liosta seo thíos.

5.3 milliún 1.85 milliún 0.9 milliún [1]

- (ii) Amharc ar na ráitis seo a leanas maidir le **Fíor 1**. Scríobh **Fíor** nó **Bréagach** in aice le gach ráiteas.

Tá i bhfad níos mó baineannach ná fireannaigh i ndaonra na hAfganastáine. _____

Tá ráta ard de dhaoine cleithiúnacha seanaoise san Afganastáin _____

Is pirimid thipiciúil í seo maidir le tír i mbéal forbartha (LEDC). _____

Tá fianaise sa phirimid seo go bhfuil cuid mhór imirceach ag imeacht ón Afganastáin. _____

Scrúdaitheoir Amháin	Marcanna	Athmharc
----------------------	----------	----------

- (b) Is daoine cleithiúnacha seanaoise iad daoine atá níos sine ná 65 bliain. Mínigh **dhá** fhadhb a bhíonn ann nuair atá ráta ard de dhaoine cleithiúnacha seanaoise i dtír.

1. _____

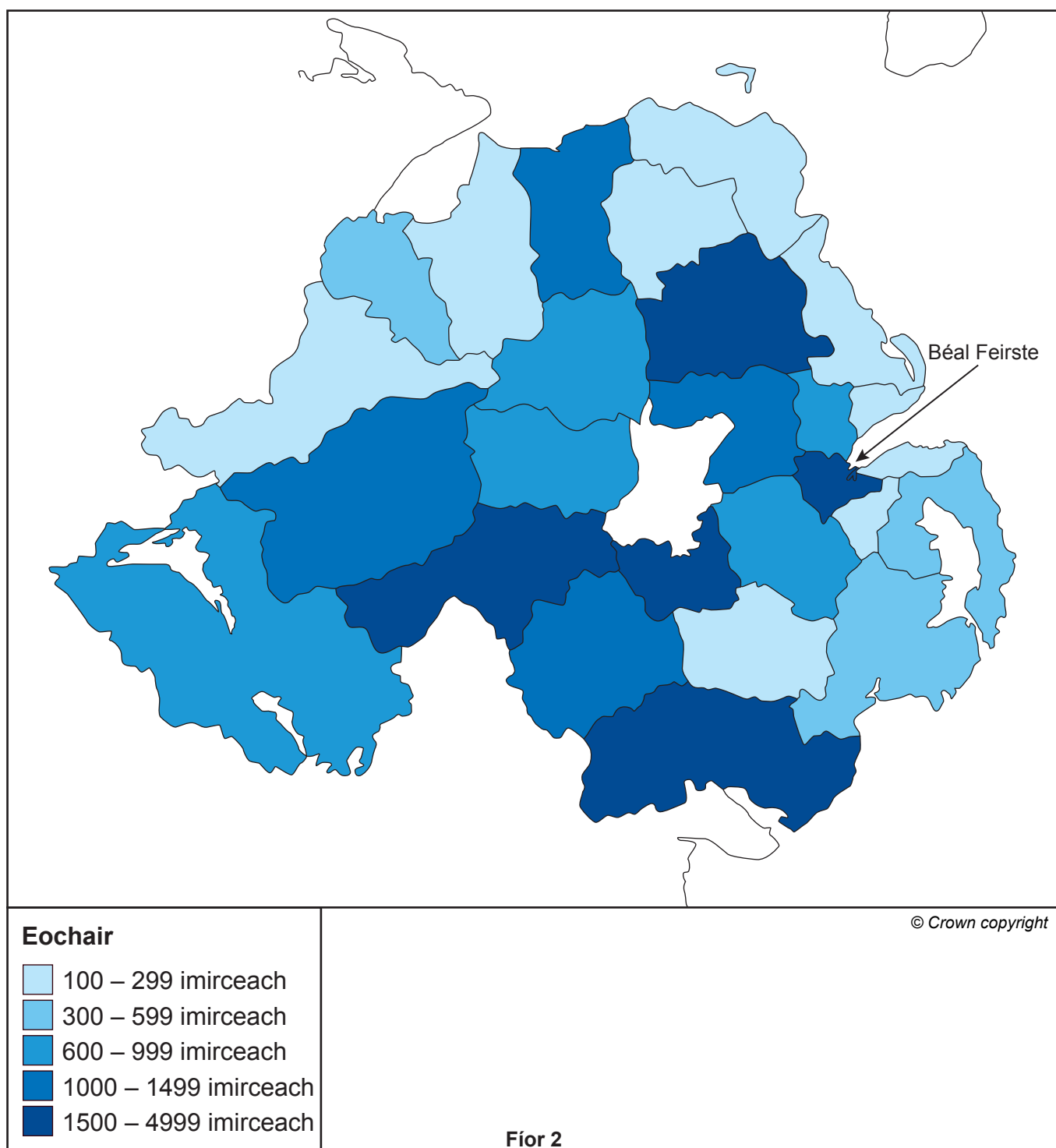
2. _____

_____ [6]

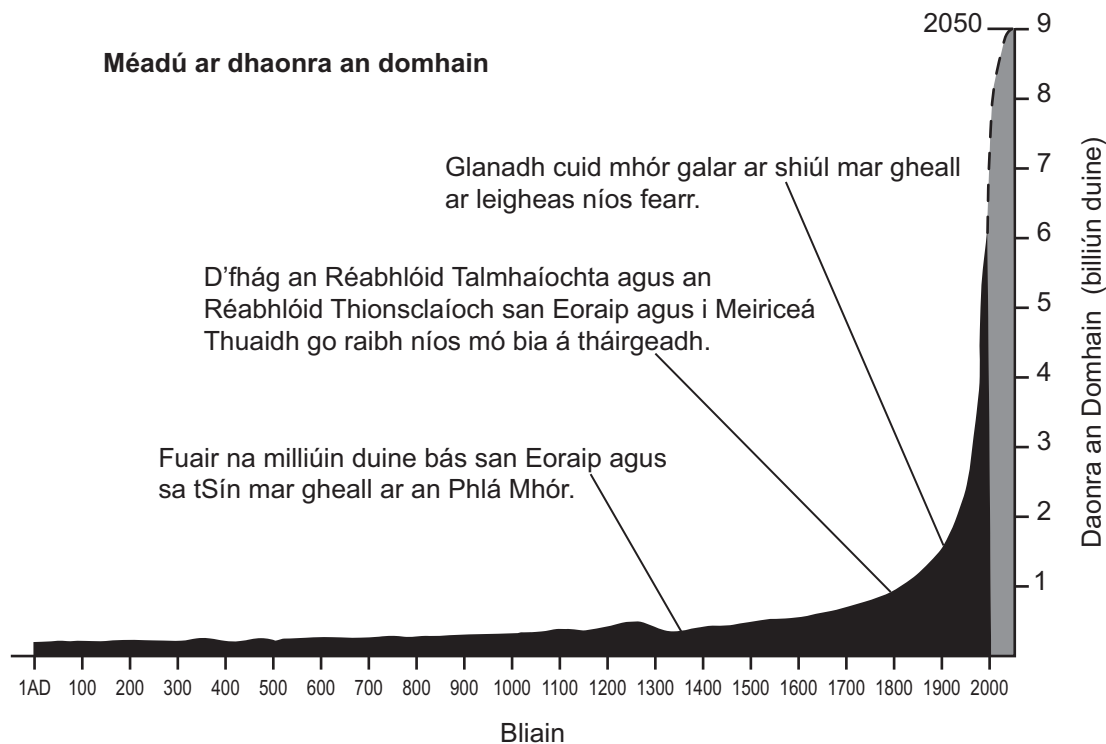
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

- (c) Déan staidéar ar **Fíor 2** a thaispeánann an líon imirceach ó thíortha Oirthear na hEorpa atá sna Ceantair Rialtais Áitiúil i dTuaisceart Éireann. Freagair na ceistanna a leanann.

- (d) Déan staidéar ar **Fíor 3** a thaispeánann an méadú ar dhaonra an domhain. Freagair an cheist a leanann.

Fíor 3

Úsáid na téarmaí cearta ón bhosca seo thíos leis an alt faoi **Fíor 3** a chomhlánú.

1	bia	leigheas	0.3	An Phlá Mhór	9
---	-----	----------	-----	--------------	---

Taispeánann **Fíor 3** an méadú a tháinig ar dhaonra an domhain ó _____ billiún duine in 1 AD go dtí corradh beag agus 6 bhilliún duine in 2000. Bhí laghdú beag ar an daonra in 1350 mar fuair na milliúin duine bás mar gheall ar _____. Bhí níos mó _____ á tháirgeadh in 1800 agus ba chuidiú é seo leis an mhéadú ar dhaonra an domhain a chothú. Meastar go mbeidh _____ billiún duine ar an domhan faoi 2050. [4]

[2]

(f) Mínigh ina iomláine fáth **amháin** a mbíonn seirbhísí ardoird ar fáil i gcathair.

[3]

(g) Déan staidéar ar **Fíor 4** a thaispeánann bruachbhaile cathrach. Freagair na ceistanna a leanann.

Fíor 4

- (h) (i) Is é is uirbiú ann ná méadú ar chéatadán na ndaoine atá ina gcónaí i limistéir uirbeacha. Mínigh **dhá** chúis le huirbiú.

[4]

- (ii) Ainmnigh cathair i dtír fhorbartha (MEDC) agus mínigh dóigh **amháin** ar tháinig feabhas ar an limistéar lár cathrach mar gheall ar scéim phleanála agus scríobh gearrchuntas ar cé chomh hinbhuanaithe is atá an scéim.

Ainm na cathrach.

[1]

Dóigh amháin ar tháinig feabhas ar an limistéar lár cathrach.

[3]

Cé chomh hinbhuanaithe is a bhí an scéim.

[2]

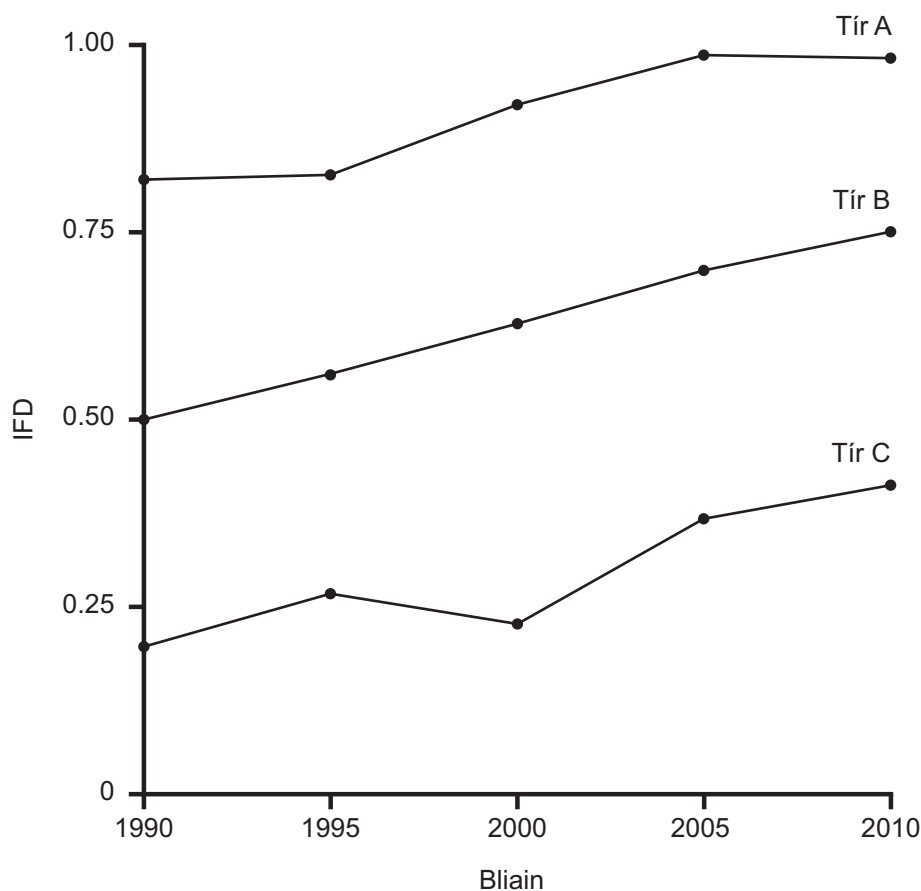
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

Téama B: Codarsnachtaí maidir le Forbairt an Domhain

Scrúdaitheoir Amháin
Marcanna Athmharc

- 2 (a) Déan staidéar ar **Fíor 5** a thaispeánann cad é mar a bhíonn an IFD (HDI) ag athrú le ham i gcás roinnt tíortha. Freagair na ceistanna a leanann.

© 2010 Human Development Report, United Nations Development Programme

Fíor 5

- (i) Cad é dó a seasann **IFD**? Comhlánaigh an téarma anseo thíos an tI _____ um Fhorbairt Dhaonna. [1]
- (ii) Úsáid **Fíor 5** agus luaigh cén tír ar dóichí gur tír i mbéal forbartha (LEDC) í. _____ [1]
- (iii) Folínigh an téarma ceart leis na habairtí seo a leanas a chomhlánú. Tá ceann amháin déanta cheana féin.
- Is **Tír Fhorbartha/Tír i mBéal Forbartha** í tír a bhfuil IFD íseal aici.
 - Bheadh an tIFD i dTír i mBéal Forbartha cóngarach do **1 / 100**.
 - Baineann táscairí sóisialta le **leas / saibhreas** an phobail. [2]

(iv) Cad é a chiallaíonn an téarma **forbairt**?

[2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

(i) Úsáid **Fíor 6** le **Tábla 2** a chomhlánú. Tá ceann amháin déanta cheana féin.

Tír	An tír a bhí á rialú in 1914
AN CHÉINIA	AN BHREATAIN
AN NAMAIB	
AN tSOMÁIL	
	AN FHRAINIC

14

- (c) Déan staidéar ar **Fíor 7** a thaispeánann cad é mar a chaitheann Trócaire airgead cúnamh in Hondúras. Freagair na ceistanna a leanann.

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

£175

Teach Hondúras

Hondúras

An traenáil agus na hábhair atá de dhíth le teach nua a thógáil, beidh do bhronntanas ina chuidiú iad a chur ar fáil. Beidh fothain, i séasúr na báistí, agus áit shlán ag an teaghlach agus iad sa teach nua.

© Trocaire

Fíor 7

- (i) Luaigh an cineál cúnamh atá á léiriú in **Fíor 7**. Folíniú an freagra ceart ón liosta seo thíos.

Ceangailte

Deonach

Iltaobhach

[1]

- (ii) An é cúnamh **fadtéarmach** nó cúnamh **gearrthéarmach** atá i gceist anseo? _____

[1]

[Tiontaigh an leathanach

Téama C: Na hAcmhainní Againn á mBainistiú

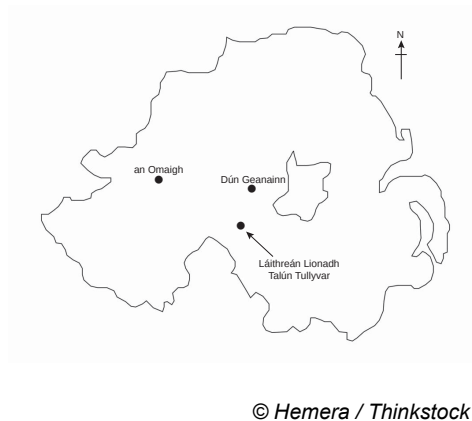
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

- 3 (a) Déan staidéar ar **Fíor 8** a thaispeánann cad é mar atá dhá limistéar Comhairle ag déileáil le dramhaíl ar bhonn inbhuanaithe. Freagair na ceisteanna a leanann.

Dramhaíl le tiontú ina cumhacht.

- Is le Comhairle Dún Geanainn agus le Comhairle na hÓmaí an Láithreán Líonadh Talún in Tullyvar, Co. Thír Eoghain.
- Thug na Comhairlí an coincheap d'fhuinneamh inbhuanaithe chucu féin agus thosaigh siad ar an ghás meatáin atá á scaoileadh ón dramhaíl sa láithreán líonadh talún a úsáid.
- Baintear úsáid as an ghás ón láithreán líonadh talún le leictreachas a ghiniúint.
- Bainfidh an tionscadal úsáid as tuairim is 5000 tonna/sa bhliain de ghás a tháirgtear ón láithreán líonadh talún. Is ionann an leictreachas a tháirgfear sa tionscadal agus an leictreachas a d'úsáidfí in 800 teach.

Foinse: arna chur in oiriúint as Tyrone Courier 2010

Fíor 8

- (i) Ainmnigh an gás in **Fíor 8** á úsáidtear le leictreachas a ghiniúint.

_____ [1]

- (ii) Úsáid **Fíor 8** agus ainmnigh an contae ina bhfuil Láithreán Líonadh Talún Tullyvar lonnaithe. Folínigh an freagra ceart ón líosta.

Fear Manach Ard Mhacha Tír Eoghain [1]

- (b) Déan staidéar ar **Fíor 9** a thaispeánann alt faoi shaoirí a bhíonn ag pinsinéirí. Freagair na ceistanna a leanann.

Scrúdaitheoir Amháin
Marcanna Athmharc

Tá Pinsinéirí 'Óga' Ag Dul Ar Níos Mó Saoirí i bhFad i gCéin.

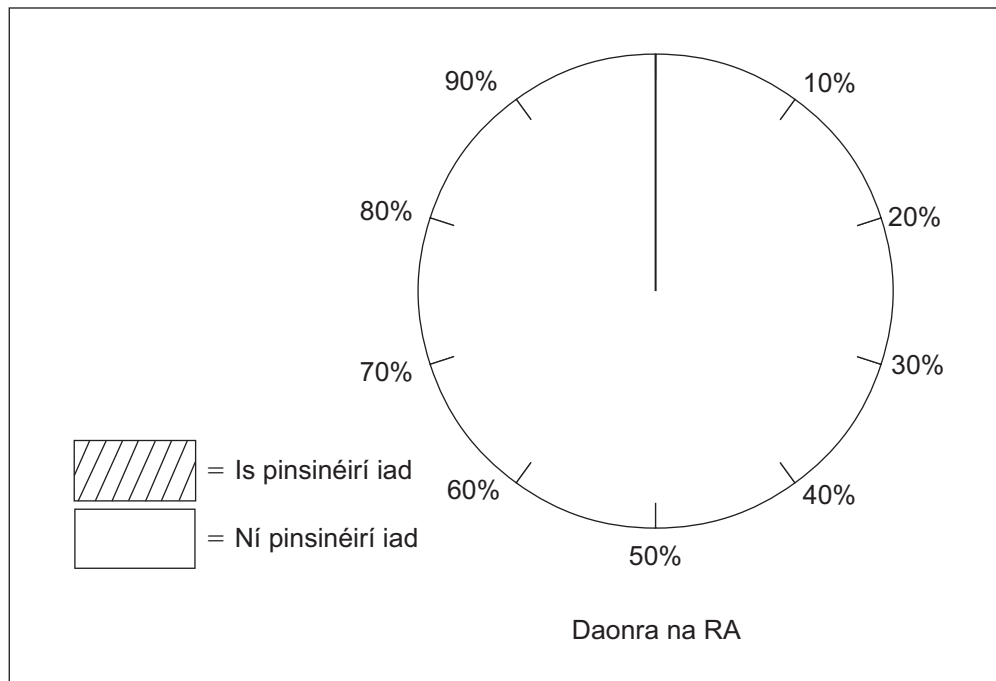

- Is pinsinéirí iad **20%** de dhaonra na RA.
- Tá níos mó ná **£20,000** i dtaisce ag **25%** de na teaghlaigh a bhfuil duine fásta amháin nó níos mó **os cionn 65** bliain d'aois iontu.
- Téann daoine níos sine ar saoire níos faide, ar feadh 3–6 mhí de ghnáth.
- Is é 81.5 bliain an t-ionchas saoil do mhná agus is é 77.3 bliain an t-ionchas saoil d'fhir.

© Monkey Business / Thinkstock

Fíor 9

- (i) Úsáid an fhaisnéis in **Fíor 9** agus comhlánaigh **Fíor 10** leis an chéatadán de phinsinéirí sa RA a thaispeáint. [2]

Fíor 10

[Tiontaigh an leathanach

- (c) Tá méadú i gcónaí ar an trácht i gcathracha. Úsáid cás-staidéar **amháin** ar chathair san Aontas Eorpach (seachas Éire agus An Bhreatain Mhór) agus cuir síos ar **dhá** bheart atá in úsáid le trácht a bhainistiú.

Ainm na cathrach _____ [1]

Beart 1 _____

Beart 2 _____

_____ [4]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.